

Галина Борин,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики
дошкільної і спеціальної освіти
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Мистецтво має значний вплив на формування гармонійної, всебічно розвинутої, творчої особистості. У молодшому шкільному віці важливо забезпечити вихованцю умови для естетичного, емоційно-позитивного сприйняття дитиною оточуючого світу. Особливості педагогічного супроводу художньо-творчої діяльності вихованців педагогом зумовлюються необхідністю врахування вікових особливостей дітей, а також перспектив для сенсомоторного розвитку. Важливе значення у цих процесах мають усі види художньо-мистецької діяльності: малювання, ліплення, аплікація, оскільки саме на цьому ґрунтується мистецько-художня діяльність дітей у початковій школі. Для розвитку творчості вихованців необхідно створювати відповідні умови, що впливатимуть на позитивний емоційний стан та спричинять прояв у школярів творчої активності, витримки, саморегуляції. Вирішальним чинником у цих процесах є особистість педагога, його здатність належним чином організувати означену діяльність і здійснювати відповідний психолого-педагогічний супровід.

На сучасному етапі питання творчого розвитку дитини продовжують залишатися актуальними і цікавими для дослідників. Теоретико-методологічні аспекти творчого розвитку особистості молодшого школяра досліджували в своїх працях учені Д. Богоявленська, З. Голубєва, Н. Дружинін, А. Матюшкін, Е. Яковлева, А. Маслоу, К. Роджерс та ін. Різні аспекти творчого розвитку особистості висвітлені в роботах Л. Виготського, Б. Теплова, Н. Ветлугіної, Н. Сакуліної.

У статті проаналізуємо психолого-педагогічний аспект підготовки майбутнього педагога до творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку засобами мистецьких дисциплін в умовах вищого навчального закладу.

Загальновідомо, що цінність творчості дитини 6-7-річного віку полягає не тільки в результативній стороні, але й в самому процесі творчості. Це не самоціль, а засіб та умова всебічного гармонійного розвитку, виявлення свого розуміння навколишнього світу, вияв свого ставлення до нього, що допомагає розкрити внутрішній світ, особливості сприймання, уявлень, інтересів, здібностей. Задля

розвитку творчості молодшого школяра бажано створити розвивальне середовище, що сприяє перетворенню спонтанної і безпосередньої активності дитини на опосередковану творчу діяльність. Завдання педагога полягає у забезпеченні умов для розвитку дитячої самостійності (можливості задля прояву ініціативи та пошуку нових, творчих рішень; відчуття психологічної захищеності, довіри до світу; можливість для самовираження, саморозвитку в образотворчій діяльності). Модель такого середовища варто наповнити не лише матеріально-предметним простором, а й духовно-емоційним, особистісним, побудованим на діалозі, спілкуванні педагога з дитиною, дитини з мистецтвом та красою.

Творча особистість педагога – важлива умова сприяння розвитку дитячих творчих здібностей. Педагог, який вірить у можливості своїх вихованців, який слідкує за динамікою розвитку творчих здібностей, творчого росту, вдумливо аналізує продукти творчості дітей, може розраховувати на успіх у керівництві творчою художньо-мистецькою діяльністю дітей. Практичну зорієнтованість навчальних дисциплін спрямовано на виконання творчих завдань. У період адаптації першокласників до систематичного шкільного навчання уроки образотворчого мистецтва відіграють особливу роль. Художня діяльність дитини передбачає творче співробітництво, довірливість стосунків між учителем і учнем. Тому задля забезпечення належної атмосфери і досягнення мети художніх занять студенти добирають окремі ігрові форми спілкування з вихованцями. Заняття образотворчим мистецтвом у цей період можуть мати різні форми. Задля цього майбутні педагоги розробляють плани-конспекти прогулянок та екскурсій в парк чи в ліс із метою розвитку в дітей навичок сприймання, естетичного милування і спостережливості, а також збирання природних матеріалів для наступних уроків з образотворчого мистецтва; екскурсій в майстерню народних умільців рідного краю, в художньо-краєзнавчий музей чи в музей народного декоративно-прикладного мистецтва; добирають ігри. Під час опанування теми «Особливості викладання образотворчого мистецтва в початкових класах», основну увагу зосереджуємо на тому, що з першого дня знайомства з мистецтвом дітей слід привчати уважно слухати і споглядати твори мистецтва, виявляти власні враження, шукати зміст, розуміти, яким чином він розкривається. Студенти повинні усвідомити, що необхідно системно і послідовно привчати вихованців описувати емоційні стани, викликані почутим, побаченим, формувати культуру сприймання й реагування на твір мистецтва.

Інноваційність завдань, які пропонує дітям вчитель початкової школи полягає у посиленні творчого компоненту предметно-перетворювальної діяльності, розширення сенсорного досвіду дітей, розвиток моторики рук, координації рухів, формування пізнавальних процесів (сприймання, уваги, пам'яті, мислення тощо). Значний вплив на

розвиток творчості дітей має активне залучення до імпровізацій, різного роду експериментів (наприклад, з кольорами), а також підтримки їх ідей та ініціатив у прикрашанні, естетизації навколишнього середовища, що значно розширює можливості вихованців у власному творчому вияві – художньому самовираженні. Тому під час лабораторно-практичних занять в умовах вищого навчального закладу студенти ознайомлюються з чинною програмою початкової школи, розробляють конспекти та виконують одне з завдань за розділом цієї програми. Розповідають, які методи і прийоми роботи з дітьми використовує педагог під час такої роботи, які з принципів реалізовано.

З-поміж умов розвитку творчих здібностей дітей особливе місце належить створенню у класі щирої, духовно піднесеної атмосфери, відкритої до пошуку та експерименту. Така атмосфера передбачає організацію навчально-виховного процесу, побудованого на принципах особистісно-орієнтованої моделі взаємодії педагога та вихованців, що виявляється в довірливому ставленні до дитини, урахуванні її індивідуальних можливостей, забезпеченні їй на цій основі відчуття психологічної захищеності, успіху в різних видах діяльності, у створенні позитивного морально-психологічного клімату, сприятливого для творчості. Під поняттям творчого розвитку дитини ми розуміємо якісні зміни в пізнавальній діяльності дітей, що відбуваються внаслідок розвитку вмінь та навичок мистецької діяльності. Задля усвідомлення таких положень майбутні педагоги виконують наступні завдання: «Укласти бібліографію публікацій з образотворчого мистецтва за журналами «Початкова школа», «Палітра педагога» за останні 5 років. Законспектувати одну статтю за вибором».

У професійній підготовці майбутніх педагогів до керівництва образотворчою діяльністю дітей молодшого шкільного віку варто враховувати анатомо-фізіологічні особливості розвитку образотворчої діяльності вихованців, які базуються на таких психологічних характеристиках як чутливість і чуттєвість. У 6-7-річному віці формуються узагальнені способи побудови образу: поєднання різних технік виконання роботи, навички просторового розміщення елементів, інтеграція різних видів мистецтв тощо. При цьому безпосередньому процесу створення робіт передують етап задуму. Дитина спочатку уявляє, обдумує спосіб виконання, а потім уже творить. Усвідомлення й засвоєння вихованцем практичних дій, зорових, слухових і тактильних образів у процесі зображувальної діяльності спонукає вихованця поєднувати нові образи предметів зі словом, з набутим досвідом, закріплює їх в уяві, допомагає усвідомлювати ознаки та відношення, надає чіткості й динамічності сприйнятому. Студенти повинні усвідомити, що молодший шкільний вік – це вік доволі інтенсивного розвитку та збагачення різних видів творчої діяльності, яка вирізняється більшим ступенем усвідомленості, стійкості естетичних почуттів, уявлень, оцінок,

переконань. На цьому етапі продовжується активне засвоєння дитиною сенсорного досвіду, вдосконалення вмінь з оволодіння різними засобами виразності та використання вже знайомих матеріалів у створенні власних робіт, а також подальше пізнання краси навколишнього оточення й формування естетичної «картини світу».

Проведене дослідження не вичерпує порушеної проблеми. Наступними напрямом нашого подальшого дослідження буде теоретичне обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів до формування творчої особистості молодшого школяра.

Список використаних джерел

1. Барташнікова І. А. Розвиток уяви і творчих здібностей у дітей 5-7 років / Барташнікова І. А., Барташніков О. О. – Тернопіль : Богдан, 1998. – 85 с.
2. Борин Г. В. Творчий розвиток дітей дошкільного віку засобами художньої праці: психолого-педагогічний аспект підготовки майбутнього педагога / Г. В. Борин // Освітній простір України : науковий журнал. – Вип. 9. – 2017. – С. 50-56.
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладі із навчання українською мовою. 1-4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 392 с.
4. Нові стандарти – нова початкова школа : зб. матер. /упор. С. Бойчук. – Івано-Франківськ : ІМЦ управління освіти і науки, 2012.–53 с.